

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев 14613/2022
27.09.2023. године
Београд

Врховни суд, у већу састављеном од судија: Драгане Маринковић, председника већа, Марине Милановић и Зорице Булајић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Владимир Вучинић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 6286/21 од 12.05.2022. године, у седници већа одржаној дана 27.09.2023. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 6286/21 од 12.05.2022. године и предмет **ВРАЋА** другостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 1843/20 од 01.07.2020. године, дозвољено је преиначење тужбе учињено у поднеску од 03.11.2020. године (став први изреке); усвојен је тужбени захтев па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете настале незаконитим брисањем хипотеке – права залоге првенственог реда конституисане у корист тужиоца на основу хипотекарне изјаве потписане пред Општинским судом у Лазаревцу Ов. бр. 458/2001 од 19.01.2001. године и губитком могућности наплате новчаног потраживања услед незаконитог и неправилног рада органа тужене, исплати износ од 153.387,56 евра у динарској противвредности према средњем курсу НБС на дан исплате са законском затезном каматом од 01.07.2021. године до исплате (став други изреке); усвојен је тужбени захтев па је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде материјалне штете настале услед оправданих трошкова тужиоца за вођење поступка пред Управним судом у предмету У 14900/14, пред Управним судом у предмету У 3332/14 и пред Основним судом у Лазаревцу у предмету И 647/15 који представља стварну штету, исплати износ од 523.500,00 динара са законском затезном каматом од 01.07.2021. године до исплате (став трећи изреке); одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да суд обавезе тужену на му на име материјалне штете у виду измакле користи која представља износ просечне камате на орочену штедњу становништа у динарским средствима код домаћих банака од дана настале штете 03.03.2015. године до дана вештачења исплати

износ од 3.301.587,57 динара, као и трошкове вештачења у износу од 58.787,20 динара, све са законском затезном каматом од 01.07.2021. године до исплате (став четврти изреке); обавезана је тужена да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 567.000,00 динара са законском затезном каматом од наступања услова за извршност пресуде до исплате (став пети изреке); одбијен је захтев тужиоца за исплату законске затезне камате на износ досуђених трошкова поступка од 567.000,00 динара од 01.07.2021. године до наступања услова за извршност пресуде, као неоснован (став шести изреке).

Решењем Вишег суда у Београду П 1843/20 од 09.09.2021. године, исправљена је напред наведена пресуда у уводу исте, ред трећи, тако што уместо „ЈМБГ: ...“, треба да стоји: „ЈМБГ: ...“, а у преосталом делу пресуда остаје неизмењена.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 6286/21 од 12.05.2022. године, ставом првим изреке, одбијене су жалбе тужиоца и тужене као неосноване и потврђена пресуда Вишег суда у Београду П 1843/2020 од 01.07.2021. године, исправљена решењима истог суда П 1843/20 од 09.09.2021. године и П 1843/20 од 14.10.2021. године у ставу првом и четвртм изреке. Ставом другим изреке, преиначена је пресуда Вишег суда у Београду П 1843/2020 од 01.07.2021. године, исправљена решењима истог суда П 1843/20 од 09.09.2021. године и П 1843/20 од 14.10.2021. године у ставу другом и трећем изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев којим је тражено да се тужена обавезе да тужиоцу на име накнаде штете услед незаконитог брисања хипотеке плати 153.378,56 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате са законском затезном каматом од 01.07.2021. године до исплате и штету у висини трошкова поступка пред Управним судом У 3332/14 и У 14900/14 и поступка пред Основним судом у Лазаревцу И 647/15 од 123.500,00 динара са законском затезном каматом од 01.07.2021. године до исплате; ставом трећим изреке, преиначено је решење о трошковима парничног поступка садржано у ставу петом изреке пресуде Вишег суда у Београду П 1843/2020 од 01.07.2021. године, исправљена решењима истог суда П 1843/20 од 09.09.2021. године и П 1843/20 од 14.10.2021. године, тако што је обавезан тужилац да туженој на име трошкова целог поступка исплати износ од 271.500,00 динара.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Испитујући побијану пресуду у смилсу члана 408. у вези члана 403. став 2. тачка 2. ЗПП („Службени гласник Републике Србије“ број 72/11 ... 18/20), Врховни суд је утврдио да је ревизија тужиоца основана.

Према утврђеном чињеничном стању, на основу хипотекарне изјаве Ов. бр. 458/2001 од 19.02.2001. године укњижена је хипотека на непокретностима ББ из ... и то: КП 1185/2 кућа са кућиштем, двориштем и ливадам површине 0.58.55 ха, КП 1185/3 стамбено-пословни објекат и економски објекат са двориштем и ливадам у површини 0.25.00 ха и КП 1194/4 њива код куће у површини од 0.30.00 ха, све уписане у ЗКУЛ бр. 1577 КО ... у корист тужиоца, за обезбеђење обавезе из уговора о зајму од 05.02.2001. године у износу од 300.000 ДМ. У време укњижбе хипотеке ББ није био власник

зложених непокретности, јер је исте уговором о купопродаји Ов. 583/98 од 02.03.1998. године продао ВВ и ГГ, а купци су 04.03.1998. године поднели захтев за укњижбу, који је заведен под Дн. 453/98, али како није достављен доказ о плаћеном порезу на промет Општински суд у Лазаревцу је решењем Дн. 453/98 од 26.12.2001. године дозволио упис забележбе постојања наведеног уговора у ЗКУЛ 1577 КО ..., а након тога је дозволио упис хипотеке. ВВ ГГ су поднели нови захтев за укњижбу који је одбијен, а када је по њиховој жалби првостепено решење укинато решењем Окружног суда у Београду Гж 3981/03 од 30.04.2003. године Општински суд је дозволио упис својине. Тужилац је знао да је ББ продао непокретности на којима је конституисана хипотека купцима ВВ и ГГ уговором о купопродаји од 02.03.1998. године и да постоји забележба тог уговора у Земљишној књизи и да су купци у државини непокретности. ББ је против својих купаца ВВ ГГ покренуо парницу за раскид купопродајног уговора П 397/02 због неиспуњења, а купци ВВ ГГ су 17.05.2002. године против тужиоца и ББ покренули парницу за ништавост хипотеке П 493/02. У парници за ништавост хипотеке је решењем од 21.01.2005. године одређен прекид поступка до окончања парнице за раскид уговора П 397/02 и решење о прекиду поступка постало је правноснажно 06.03.2005. године, а парница за раскид купопродајног уговора завршена је повлачењем тужбе ББ утврђено решењем Општинског суда у Лазаревцу П 397/02 од 11.04.2006. године, док парница за ништавост хипотеке П 493/02 није настављена из прекида. На предлог ГГ земљишно-књижни суд је решењем Дн. 863/2006 од 19.06.2006. године дозволио брисање хипотеке на основу решења о повлачењу тужбе Општинског суда у Лазаревцу П 397/02 од 11.04.2006. године. Решење о брисању хипотеке Дн. 863/2006 од 19.06.2006. године је израдио ДД, земљишно-књижни референт, без знања и претходног потписа поступајућег судије, брисање је спровео у ЗК улошку пре правноснажности решења о дозволи брисања, а решење није доставио хипотекарном повериоцу – тужиоцу АА. Тужилац је тек 2011. године сазнао да је хипотека брисана, решење му је достављено 22.08.2011. године и тада је изјавио жалбу на решење. Други основни суд у Београду, СЈ Лазаревац је одлучујући по жалби тужиоца донео решење Дн. 590/2011 од 14.11.2011. године којим је ставио ван снаге решење Дн. 863/2006 и наложио враћање уписа права залог у корист тужиоца. Тадашњи сувласници ВВ ГГ су се жалили на то решење, а Виши суд у Београду је решењем Гж 6264/12 од 29.08.2012. године одбацио ту жалбу због недостатка правног интереса. Катастар непокретности за КО Вреоци ступио је на снагу 12.09.2011. године, објављивањем решења о потврђивању катастра непокретности престале су да важе земљишне књиге, па се решењем Дн 590/11 од 14.11.2011. године није могао дозволити упис у земљишној књизи и због тога иста не представља исправу подобну за упис у катастру непокретности. У коначном Служба за катастар непокретности је одлучујући у поновном поступку решењем 952-02-2707/2012 од 11.01.2016. године одбила захтев за поновни упис хипотеке, а тужилац се и на то решење жалио. РГЗ је одлучујући по жалби донео решење 07-3 бр. 952-02-22-799/2016 од 02.10.2017. године, којим је одбијена жалба АА, као неоснована. Тужилац је 03.03.2014. године поднео Управном суду тужбу ради поништаја решења Министарства грађевинарства и урбанизма којим је тај орган укинуо решење о поновном упису хипотеке, али тај поступак је окончан пресудом У 3332/14 од 14.12.2015. године којом је тужба одбијена. Решењем Владе Републике Србије утврђен је јавни интерес за експропријацију непокретности на којима је тужилац имао заложно право и њему је у поступку експропријације признато својство заинтересованог лица. Решењем Одељења за имовинскоправне послове управе ГО Лазаревац III-03 бр. 465-62/2012 од 14.08.2014.

године експроприсане су у потпуности непокретности на којима је тужилац имао право залогe у корист ПД РБ „Колубара“. На то решење тужилац је уложио жалбу која је решењем Сектора за имовинскоправне послове Министарства финансија бр. 465-02-639/2014-07 од 16.10.2014. године одбијена. Након тога покренут је спор пред Управним судом ради поништаја решења, али је пресудом У 14900/14 од 30.03.2014. године одбијена тужба. Тужилац није приложио уговор о зајму, а ни он ни његов зајмопримац се нису изјаснили да ли су уговорили рок за враћање зајма и када је обавеза зајмопримца доспела. Тужилац није подносио тужбу за испуњење зајма према свом дужнику и није предузимао никакве радње у циљу прекида застарелости. Тужилац тврди да му је подношење тужбе било немогуће јер није знао пребивалиште и адресу зајмопримца и да је његово потраживање застарело за време док је водио управне поступке и ванпарнични поступак у вези са успоставом уписа хипотеке и преноса хипотеке на непокретности које су Радосављевићима додељене као накнада за експропријацију. У току спора је повукао тужбу за накнаду штете у односу на ВВ ГГ. Тужилац тужбом тражи као накнаду штете износ од 153.387,56 евра у динарској противвредности према средњем курсу НБС на дан исплате са каматом, што је противвредност тужиоцевог потраживања од 300.000 ДМ обезбеђеног хипотеком, а која није реализована, због незаконитог рада органа тужене и доношења незаконитог решења о брисању хипотеке. Поред тога тражи као накнаду штете трошкове поступка које је водио ради оспоравања незаконитог решења о брисању хипотеке у износу од 523.500,00 динара, као и измаклу добит на име просечне камате на орочену штедњу становништва у висини од 3.301.587,57 динара и трошкове вештачења од 58.787,20 динара са каматом.

Полазећи од тако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је усвојио тужбени захтев тужиоца и обавезао тужену да тужиоцу исплати тражену материјалну штету насталу незаконитим брисањем хипотеке – право залогe првенственог реда конституисане у корист тужиоца на основу хипотекарне изјаве и губитком могућности наплате новчаног потраживања услед незаконитог и неправилног рада органа тужене и да тужиоцу исплати материјалну штету насталу услед оправданих трошкова за вођење поступка пред Управним судом у предметима У 14900/14 и У 3332/14 и пред Основним судом у Лазаревцу И 467/15 у траженом износу, налазећи да тужилац ни на који начин није допринео настанку предметне штете, док је одбио као неоснован тужбени захтев на име тражене накнаде измакле користи, јер тужилац није доказао да би према редовном току ствари или према посебним околностима случајева у банци орочио тражена новчана средства и на тај начин остварио корист у виду просечне камате на орочену штедњу грађана.

Побијаном пресудом другостепени суд је на основу тако утврђеног чињеничног стања од стране првостепеног суда, преиначио првостепену пресуду у усвајајућем делу закључујући да брисање хипотеке јесте било незаконито јер је дозвољено на основу решења о повлачењу тужбе које није могло да представља исправу за брисање терета и зато што је спроведено пре достављања решења о дозволи брисања повериоца и пре правноснажности решења о дозволи брисања, али тужилац и у случају да су наведене радње изостале и да упис хипотеке није брисан, не би могао да оствари право на намирење потраживања продајом хипотекованих непокретности, јер је упис издејствовао као несавестан прибавилац, на основу ништаве заложне изјаве (о којој је одлучио као о

претходном питању). Због наведеног немогућност реализације хипотеке не би могла да се сматра последицом незаконитог рада суда као државног органа у смислу члана 172. став 2. Закона о облигационим односима, већ последицом ништавости заложне изјаве тужиоцевог дужника. Држава несавесном прибавиоцу који је уписао хипотеку на основу ништаве заложне изјаве (на основу које не би могао да оствари право намирења према власнику непокретности на којој је уписана хипотека и са које је радњама њених органа уклоњен терет) не дугује накнаду штете због незаконитог брисања хипотеке.

По оцени Врховног суда основано се ревизијом тужиоца истиче да је другостепени суд без отварања главне расправе утврдио другачије чињенично стање, те на тај начин учинио битну повреду одредаба парничног поступка из члана 374. став 1. у вези са чланом 383. став 3. и 4. ЗПП, што је било од утицаја на доношење законите и правилне пресуде.

Наиме, пред првостепеним судом је спроведен доказни поступак саслушањем тужиоца као странке у поступку, бројних сведока и читањем писаних доказа. Другостепени суд је без отварања главне расправе своју одлуку засновао на другачијој оцени исказа тужиоца и осталих изведених доказа, па је својом одлуком без одржавања расправе изменио чињенично стање утврђено пред првостепеним судом, што је у супротности са оценом тог суда да је чињенично стање у првостепеној пресуди правилно утврђено, али да је првостепени суд погрешно применио материјално право. У конкретном случају другостепени суд је другачијом оценом исказа тужиоца и на основу других изведених доказа утврдио да је тужилац као несавестан поверилац заједно са својим дужником издејствовао упис хипотеке на основу ништаве заложне изјаве, о којој је одлучио као о претходном правном питању и који због тога не би ни могао да оствари право на намирење према власнику на чијој имовини је била уписана хипотека и са чије имовине је радњом органа тужене уклоњен терет. Наведено је супротно оцени исказа тужиоца и других изведених доказа учињеној од стране првостепеног суда, због чега је побијана другостепена пресуда морала бити укинута, а укинута је и одлука о трошковима парничног поступка јер иста зависи од коначног исхода парнице.

У поновном поступку другостепени суд ће отклонити учињену битну повреду одредаба парничног поступка, па ако нађе да је ради правилног и потпуног утврђења чињеничног стања потребно да се понове већ изведени докази у складу са овлашћењем из члана 383. став 3. и 4. ЗПП заказати главну расправу на којој ће поновним извођењем доказа и правилном оценом истих одлучити о жалби и тужбеном захтеву тужиоца правилном применом одредбе члана 172. став 1. ЗОО.

Са изнетих разлога, применом одредбе члана 415. став 1. и члана 416. став 2. ЗПП, Врховни суд је одлучио као у изреци решења.

**Председник већа-судија,
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић

